

# Питання мотивації викладацького складу та студентів до участі у розвитку внутрішньої системи гарантування якості

---

СТАВИЦЬКИЙ АНДРІЙ ВОЛОДИМИРОВИЧ, К.Е.Н., ДОЦ.

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ  
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

ГОЛОВА НАЦІОНАЛЬНОЇ КОМАНДИ ЕКСПЕРТІВ З РЕФОРМУВАННЯ  
ВИЩОЇ ОСВІТИ В РАМКАХ БОЛОНСЬКОГО ПРОЦЕСУ



With the support of the  
Erasmus+ Programme  
of the European Union

# Мотивація

---

Поняття «мотивація» походить від латинського слова «movere» - рухати.

Мотивація - це спонукання до дії.

# Теорія мотивації по А. Маслоу

---

- ❑ фізіологічні потреби, необхідні для виживання людини: в їжі, у воді, у відпочинку тощо;
  - ❑ потреби в безпеці і упевненості в майбутньому — захист від фізичних і інших небезпек із сторони навколишнього світу і упевненість в тому, що фізіологічні потреби задовольнятимуться і в майбутньому;
  - ❑ соціальні потреби - необхідність в соціальному оточенні. В спілкуванні з людьми, відчуття «ліктя» і підтримка;
  - ❑ потреби в пошані, у визнанні оточуючих і прагненні до особистих досягнень
  - ❑ потреба самовираження, тобто потреба у власному зростанні і в реалізації своїх потенційних можливостей.
- 
- ❑ «Стадії самореалізації» досягає всього лише 2% всіх людей.

# Суб'єкти мотивації

---

- Мотивація персоналу
- Мотивація студентів

# Мотивація персоналу

---

- ❑ **Економічні методи** мають на увазі матеріальну мотивацію, тобто виконання працівниками своїх обов'язків і досягнення певних результатів за надання матеріальних благ.
- ❑ **Організаційно-адміністративні методи** засновані на владі, підпорядкуванні регламенту, законам, статуту, субординації і т.п. Також вони можуть спиратися на можливість примусу.
- ❑ **Соціально-психологічні методи** застосовуються для підвищення соціальної активності працівників. Тут здійснюється вплив на свідомість людей, їх естетичні, релігійні, соціальні та інші інтереси, а також відбувається соціальне стимулювання трудової діяльності.

# Але...

---

- Надання ЗВО платних послуг.
- Адаптація всіх програм під контрактників, оскільки вони - джерело інвестицій.
- Багато студентів орієнтовані на формальні знаки - оцінки, а не на зміст освіти, для них важливо отримати хороший диплом, а не ті знання, які необхідні для професійної діяльності.
- Багато студентів не хочуть вчитися, але їх змушують батьки, в результаті отримуємо абсолютно не мотивованих осіб.
- Нинішні студенти належать до покоління, вихованому в більшій мірі телевізором і комп'ютером, де вони знаходять повну свободу для своїх дій, в тому числі заснованих на асоціальних бажаннях.

# Опитування студентів в Україні - 2015 р.

---

Абсолютна більшість студентів – 87% – вважає важливою проблему вдосконалення вищої освіти, із них лише 36% відносять це соціальне завдання до першочергових.

Загалом більшість студентів оцінили якість вищої освіти в Україні нижче середнього – у 2,8 бали за 5-бальною шкалою; ця оцінка істотно нижча за ту, що ніж була у 2011 році (3,5 бали). Щоправда, якість освіти у своєму ВНЗ студенти оцінили вище – у 3,2 бали, хоча також дещо нижче, ніж було у 2011 році (3,6 бали). Найвище оцінюють якість своєї освіти студенти юридичного профілю навчання – 3,6 бали, найнижче – студенти суспільно-гуманітарного профілю (3 бали).

Джерело: <http://dif.org.ua/article/vishcha-osvita-v-ukraini-gromadska-dumka-studentiv>

# Результати опитування

---

- Основним мотивом обрання свого навчального закладу студенти назвали власне бажання, інтерес (48%, у 2011 році було 39%), значно менше (18%) орієнтувалися на престиж професії, можливості подальшого працевлаштування.
- Водночас певні, що у майбутньому працюватимуть за отриманою спеціальністю 46% студентів, серед решти 34% – працюватимуть за спеціальністю у разі гідної оплати, а 6% вже тепер знають, що не працюватимуть за спеціальністю.



# Що мотивує студентів?

---

- розуміння, що ці завдання потрібні для набуття професійних знань (53%),
- покращення якості викладання, щоб створити у студентів зацікавленість у процесі навчання (40%)
- краща матеріальна забезпеченість студента, відсутність необхідності працювати, щоб сконцентруватися тільки на навчанні (33%).
- Показово, що дієвість «репресивних» заходів – відрахування з ЗВО за списування та боротьба з «продавцями» таких послуг – студенти оцінили значно нижче – у 19% та 20%.

# Опитування КНУ

---

- Потреба тільки у актуальному матеріалі та зменшенні його обсягу
- Виключення з бакалаврської програми не профільних дисциплін та усунення повторів предметів
- Пояснення практичного значення вивченого
- Проведення занять у інтерактивній формі

# Питання 1: Я оцінюю вищу освіту в країні як високої якості

---

Відповіді	Чехія	Словаччина
Повністю згодні	4,4%	4,6%
Згодні	64,1%	47,0%
Ні згодні, ні не згодні	11,5%	13,0%
Не згодні	18,3%	30,1%
Повністю не згодні	1,7%	5,3%

# Питання 2: Я оцінюю систему освіти на моєму факультеті як високої якості

---

Відповіді	Чехія	Словаччина
Повністю згодні	10,0%	9,9%
Згодні	60,9%	56,9%
Ні згодні, ні не згодні	12,2%	9,3%
Не згодні	15,4%	21,5%
Повністю не згодні	1,5%	2,5%

# Питання 3: отримані знання допоможуть мені у моїй подальшій роботі

---

Відповіді	Чехія	Словаччина
Повністю згодні	8,9%	10,6%
Згодні	58,9%	53,5%
Ні згодні, ні не згодні	16,3%	15,8%
Не згодні	13,5%	16,2%
Повністю не згодні	2,5%	3,9%

# Таким чином...

---

- Створення ситуацій цікавості - впровадження в навчальні заняття цікавих і цікавих дослідів, життєвих прикладів, парадоксальних фактів, незвичайних аналогій, які будуть привертати увагу, і викликати у них інтерес до предмету вивчення.
- Емоційні переживання - це переживання, які створюються шляхом вказування незвичайних фактів і проведення дослідів під час занять, а також викликаються масштабною і унікальністю, що викладається.
- Зіставлення наукових і життєвих тлумачень природних явищ – наведення якогось наукового факту та зіставлення зі змінами в способі життя людей, що створює інтерес і бажання дізнатися більше.
- Створення ситуацій пізнавального спору - суперечка завжди викликає підвищений інтерес до теми, залучення студентів до наукових суперечок сприяє поглибленню їхніх знань, приковує їх увагу, викликає хвилю інтересу і бажання розібратися в питанні.
- Створення ситуацій успіху в навчанні - використовується, в основному, по відношенню до студентів, які відчувають певні труднощі в навчанні.

# Роль самотійності

---

- 95% працюючих фінів беруть участь в тій чи іншій програмі освіти або підвищення кваліфікації, причому, 45% з них, беруть участь в декількох, а 15% - у чотирьох та більше.
- За даними соціологічних шкіл Копенгагенського університету період між завершенням однієї навчальної програми та зарахуванням на іншу для більшості датчан становить менше місяця, тільки для 7% він перевершує півроку.

**Важливо:** держава та компанії беруть участь у оплаті співробітників у навчальних програмах.

**Цікаво:** рівень щастя у Скандинавії – найвищий у світі.

# Насправді

---

- Більшість людей хочуть лише стабільності, унормованості.
- Тимчасовість та недовіра призводить до низької якості.
- А навіщо?

**Модернізація чи реформування не відбудеться, якщо відповідні модерні культурні та поведінкові практики не відбудуться на рівні звичаєвого права, на рівні закоріненої побутової звички діяти так чи інакше.**



# Досвід Шотландії

---

- доведення факту, що якість не є віртуальною частиною роботи, а має бути доданою вартістю для кожного студента.
- будь-які дії з покращення якості навчання розглядають у макроекономічному масштабі як стимулювання всієї економіки.

# Викладання

---

- Велика роль надається викладанню та підвищенню його якості, оскільки це розглядається як стратегічне завдання університету. Для цього в університеті м. Единбург розроблений спеціальний документ, що визначає необхідні якості викладача кожного рівня.
- Також у Великій Британії значні кошти виділяють на підвищення кваліфікації викладачів. В Единбурзькому університеті існує навіть спеціальний Інститут розвитку викладачів (*Institute for Academic Development*).
- Цікавою є практика так званої Единбурзької викладацької нагороди (Edinburgh Teaching Award, <http://www.ed.ac.uk/institute-academic-development/learning-teaching/cpd/teaching-award>). Насправді, це не конкурс на кращого викладача, а цікава програма професійного розвитку викладачів в Університеті Единбургу, закінчення якої дає високий публічний статус і є важливим елементом для академічного зростання викладача на вищу посаду.

# Наразі

---

Всі викладачі наразі змушені брати участь у чотирьох видах діяльності:

- викладання,
- дослідження,
- адміністрування,
- академічне лідерство.

Підвищення можливе лише при досягненнях у всіх цих сферах.

# Роль студентів

---

- студенти здійснюють опитування всередині кожного курсу (Mid-course student feedback), щоб викладач міг подивитися на себе очима студентів ще під час курсу та оперативно змінити щось у разі гострої потреби.
- студенти надають свій фідбек по закінченні кожного курсу, а також університету (Національне опитування), беруть участь у спеціальних комісіях по удосконаленню кожної дисципліни.
- Студентська асоціація університету м. Единбург має свої номінації для найкращих викладачів: Student-Led Teaching Award (<https://www.eusa.ed.ac.uk/representation/campaigns/teachingawards>).

# Висновки

---

1. Запровадити принцип закриття кола "Close the loop". З кожного аудиту, опитування, оцінки треба робити управлінські висновки, їх впроваджувати і комунікувати, які зміни внаслідок цього відбулися. Це має стати частиною університетської культури і практики.
2. Важливо визначитися, яка інформація з точки зору забезпечення якості є найбільш релевантною і зручною для відображення ситуації в даному навчальному закладі, і навчитися її регулярно збирати і аналізувати
3. Впровадити систему щорічного моніторингу програм з залученням зовнішніх експертів не на формальних засадах, що допоможе суттєво їх удосконалити.
4. Сприяти залученню студентів до всіх форм надання фідбеку та участі у модернізації освітніх програм та курсів.
5. Розглянути доцільність запровадження в наших ЗВО аналога до CPD (Continuing Professional Development) Framework, як внутрішньої системи підвищення кваліфікації викладачів, а також стимулювати практику обов'язкового стажування на базі зовнішніх організацій, що сприятиме реальному підвищенню якості викладання.
6. Розширити залучення викладачів до адміністративної роботи та лідерства в проектах.

# Дякую за увагу!

---

Координатор ECTS Київського національного університету імені  
Тараса Шевченка

Голова Національної команди експертів із реформування вищої  
освіти України

к.е.н., доц. А.В. Ставицький

[a.stavytskyy@gmail.com](mailto:a.stavytskyy@gmail.com)